

Povrnitev nepremoženjske škode delavcem

Avtor:

mag. Boštjan J. Turk

V odškodninskem pravu poznamo več vrst škode in večinoma govorimo o povrnitvi tako imenovane premoženjske škode. Med premoženjsko škodo uvrščamo zmanjšanje premoženja (navadna škoda) in preprečitev povečanja premoženja (izgubljeni dobiček). Temeljno načelo odškodninskega prava je, da kdor povzroči drugemu škodo, jo je dolžan povrniti, če ne dokaže, da je ta nastala brez njegove krivde. To velja tako za premoženjsko kot tudi za nepremoženjsko škodo.

Zakon o varnosti in zdravju pri delu¹ določa, da mora delodajalec zagotoviti varnost in zdravje delavcev pri delu. V ta namen mora izvajati ukrepe, potrebne za zagotovitev varnosti in zdravja delavcev ter drugih oseb, ki so navzoče v delovnem procesu, vključno s preprečevanjem, odpravljanjem in obvladovanjem nevarnosti pri delu ter obveščanjem in usposabljanjem delavcev, to pa ob ustrezni organiziranosti in zagotavljanju potrebnih materialnih sredstev. Če ne ravna tako, lahko postane odškodninsko odgovoren, delavec pa ima zoper njega na voljo ustrezne odškodninske zahteve.

POVRNITEV NEPREMOŽENJSKE ŠKODE

Delavcu za pretrpljene telesne bolečine, za pretrpljene duševne bolečine zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti, zaradi skaženosti in za strah pripada pravična denarna odškodnina, a pod pogojem, da okoliščine primera, zlasti pa stopnja bolečin in strahu ter njihovo trajanje, to opravičujejo.

Taka odškodnina mu pripada neodvisno od tega, ali mu je ob tem sploh nastala premoženjska škoda (denimo zmanjšanje premoženja – odsotnost plače zaradi poškodbe), prav tako pa velja, da lahko odškodninski zahtevek iz naslova nepremoženjske škode kumulira z odškodninskim zahtevkom iz naslova premoženjske škode, kar pomeni, da lahko obenem uveljavlja tako premoženjsko kot tudi nepremoženjsko škodo.

Zakon izrecno določa, da delavcu pripada nepremoženjska škoda le, če okoliščine primera, zlasti pa stopnja bolečin in strahu ter njihovo trajanje, to opravičujejo. Kriterije tega, v katerih primerih ti dejavniki opravičujejo izplačilo nepremoženjske škode, oblikuje predvsem sodna praksa, pri čemer je treba opozoriti na to, da je določanje nepremoženjske škode (še posebej duševne bolečine) spolzek teren, ki ga je pravno težko povsem natančno ovrednotiti.

Zakon sicer določa, da je višina odškodnine za nepremoženjsko škodo odvisna od pomena prizadete dobrine in namena te odškodnine, **ne sme pa podpirati teženj, ki niso združljive z njeno naravo in namenom**. Slednje predstavlja varovalko pred različnimi neutemeljenimi odškodninskimi zahtevki delavcev, ki ne uveljavljajo realne nepremoženjske škode, ampak želijo s takim zahtevkom predvsem neutemeljeno »zaslužiti«.

OSEBE, KI IMAJO V PRIMERU SMRTI ALI TEŽKE INVALIDNOSTI PRAVICO DO DENARNE ODŠKODNINE

Zakon² določa, da lahko sodišče v primeru smrti osebe njenim ožjim družinskim članom (zakonec, otroci in starši) prisodi pravično denarno odškodnino za njihove duševne bolečine. Če torej delavec umre med delovnim procesom, lahko njegovi najbližji zoper delodajalca zahtevajo pravično odškodnino za njihove duševne bolečine.

V primeru posebno težke invalidnosti delavca lahko sodišče njegovemu zakoncu, otrokom in staršem prisodi pravično denarno odškodnino za njihove duševne bolečine. Takšno odškodnino je mogoče prisoditi tudi bratom in sestram, če je med njimi in umrlim oziroma poškodovanim delavcem obstajala trajnejša življenjska skupnost.

Prav tako velja, da lahko odškodnino zaradi smrti in težke invalidnosti sodišče prisodi tudi zunajzakonskemu partnerju, če je obstajala med njim in umrlim oziroma poškodovanim delavcem trajnejša življenjska skupnost.

DELJENA ODGOVORNOST

V primeru, da je delavec tudi sam prispeval k nastanku škode ali povzročil, da je bila škoda večja, kot bi bila sicer, ima pravico le do sorazmerno zmanjšane odškodnine, kar velja tudi za odškodnino iz naslova nepremoženjske škode. Kadar pa ni mogoče ugotoviti, kateri del škode je posledica oškodovančevega dejanja, pa sodišče prisodi odškodnino ob

¹Glej Zakon o varnosti in zdravju pri delu; Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11).

²Glej 180. člen Obligacijskega zakonika; Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631).

upoštevanju okoliščin primera. V primeru nepremoženjske škode, nastale v okviru delovnega procesa, bo tako sodišče običajno upoštevalo stopnjo delavčeve krivde pri nastali škodi (denimo, da ni v zadostni meri upošteval navodil delodajalca glede načina opravljanja dela, da ni nosil ustrezne zaščitne opreme ipd.).

PRISODITEV BODOČE ŠKODE

Sodišče lahko na zahtevo oškodovanca prisodi odškodnino tudi za bodočo nepremoženjsko škodo, če je po običajnem teku stvari gotovo, da bo škoda trajala tudi v bodočnosti. Kdaj bo tak zahtevek utemeljen, je odvisno od številnih okoliščin, zlasti pa od teže samega škodnega dogodka (huda poškodba, invalidnost), od okoliščin, v katerih je delavcu nastala nepremoženjska škoda (denimo težka nesreča), od (neustreznega) ravnanja delodajalca ob nastanku škode (denimo pomanjkanje empatije) ipd.

ZMANJŠANJE ODŠKODNINE

Ob upoštevanju premoženjskega stanja oškodovanca lahko sodišče odgovorni osebi naloži tudi to, da ta plača manjšo odškodnino, kot znaša škoda, če ta ni bila povzročena namenoma in tudi ne iz hude malomarnosti, odgovorna oseba pa je šibkega premoženjskega stanja in bi jo plačilo popolne odškodnine spravilo v pomanjkanje. Tu bo sodišče upoštevalo predvsem nesrečen tok dogodkov (delodajalec je za nastanek škode sicer odgovoren, a je njegova odgovornost minimalna, delodajalec je šibkega premoženjskega stanja, po drugi strani pa delavec prejema dobro plačo ali pa ima dovolj lastnega premoženja).

Prav tako velja, da lahko sodišče, če je povzročitelj škode povzročil škodo, ko je kaj delal v oškodovančevo korist, odmeri manjšo odškodnino, pri tem pa upošteva skrbnost, ki jo kaže povzročitelj škode v lastnih stvareh.

